

УКРАЇНА МАЄ ШАНС ВИЖИТИ

Такої думки дотримується професор Марек Домбровський, Віце-президент Центру соціально-економічних досліджень (CASE, Варшава), який, виступаючи 14 січня 1999 року на одному з семінарів на програмі EERC, ділився зі студентами своїми поглядами щодо впливу російської фінансової кризи на економічне становище інших країн СНД.

Професор Домбровський вважає, що кожного дня світова економіка стає все більш інтегрованою, що є результатом двох процесів, які на сьогодні мають місце у всіх країнах світу:

1. Регуляторна реформа, що призводить до лібералізації обміну валюти та відкритішого для зовнішнього фінансування банківського сектору економіки;
2. Революція технологій, що сприяє поширенню процесів комп'ютеризації та телекомунікації та їх залученню до проведення ділових операцій.

Глобалізація, на думку професора Домбровського, надає багато шансів та вигод як світовій економічній системі, так і окремим країнам, перед якими відкриваються можливості для економічного зростання та зовнішнього інвестування, конкурентоспроможності фінансових інституцій, привнесення ноу-хау тощо. Але, на жаль, будь-який процес має як позитивні, так і негативні аспекти. З одного боку глобалізація є прогресивним явищем, з іншого часто-густо вона шкодить усім учасникам цього процесу, ускладнюючи функціонування світової економіки та міжнародної фінансової системи.

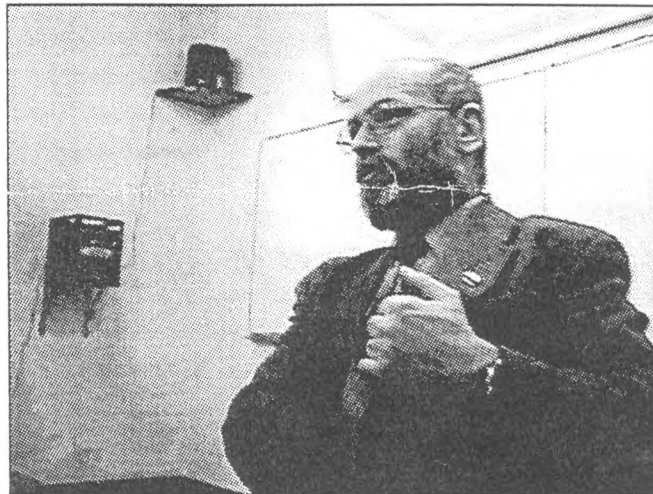
Протягом останніх 5 років країни всього світу знаходилися під впливом трьох фінансових криз у:

1. Мексиці - 1994 рік-початок 1995 року;
2. країнах Азії - 1997 рік-початок 1998 року;
3. Росії та інших країнах СНД - серпень-вересень 1998 року - початок 1999 року.

Світовий фондовий ринок, процентні

ставки, стан національних валют, рівень ВВП, банківський сектор, торгівля, експортно-імпорتنі операції відчували на собі негативні наслідки світових економічних криз. Навіть країни Північної Америки та Європи переживають складні часи. Промисловий сектор цих країн зазнав деяких збитків.

Професор Домбровський вважає, що внутрішні ринки країн СНД таких, як Росія, Україна, Білорусь, Казахстан, Грузія, Киргизстан та Молдова, постраждали значною мірою. В основі цього явища є тяжка фінансова ситуація в цих країнах. Складна макроекономічна історія, хронічний дефіцит бюджету, високий рівень заборгованості, незначне просування структурних та адміністративних реформ - все це є ідентичним для країн СНД. Навіть песимістичне ставлення населення тієї чи іншої країни до можливості фінансової кризи у своїй державі, на думку Марек Домбровського, є теж дуже важливим. Як правило, люди в цих країнах є впевненими, що за девальвацією рубля має прийти де-

Марек Домбровський

ВІД РЕДАКТОРА

Професор Марек Домбровський є Віце-президентом наукової ради Центру соціально-економічних досліджень (CASE, Варшава), радник урядів та центральних банків України, Грузії, Киргизстану та Казахстану, автор понад 600 статей та 20 книг з питань фінансового розвитку країн з перехідною економікою. У 1989 році професора Домбровського було призначено першим заступником Міністра фінансів Польщі. У 1991-1993 роках він був депутатом польського парламенту.

вальвація їх внутрішньої національної валюти. Це створює психологічне напруження та паніку серед населення, що не сприяє зміцненню національної валюти та відверто "грає на руку" розгортанню фінансової кризи.

Фокусуючи увагу на стані, в якому знаходиться Україна, Марек Домбровський та група дослідників CASE, працюючих під його керівництвом у Києві, вважають, що

* Програма впроваджується Університетом "Києво-Могилянська Академія" спільно з Консорціумом економічних досліджень та освіти (EERC). Програма фінансується консорціумом донорів, до якого входять Благодійний Фонд П'ю, Інститут Відкритого Суспільства, Міністерство зовнішніх справ Норвегії, Міністерство зовнішніх справ Швеції, Світовий Банк, Фонд Стара, Фонд Форда та Фонд "Євразія", який за дорученням консорціуму здійснює керівництво програмою.

нізаціях України. Першою була випускниця програми EERC 1998 року Тетяна Демчук, яка зараз працює економістом у міжнародній компанії "UMC".

Редактор: *Тетяно, я знаю, що у 1997-98 роках згідно з Посольською програмою стажувань, Ви працювали як дослідник у Національному банку України. Будь ласка, розкажіть нам про свої враження щодо НБУ та своєї роботи там.*

ТД: Національний банк є однією з небагатьох українських урядових структур, яка дійсно контролює економічну ситуацію в Україні. Маючи високу репутацію на державному рівні, НБУ користується великою повагою як в Україні, так і за кордоном.

Щодо мене особисто, то я дуже задоволена, і більше того щаслива, що я мала чудову нагоду працювати в банку, який, на мій погляд, є найдемократичнішою та найпрогресивнішою установою в Україні. Під час мого стажування я брала участь у семінарах та конференціях, які проводилися НБУ, спілкувалася з економістами, працюючими у

різних департаментах банку. В результаті цих зустрічей я підготувала дослідницьку роботу з питань реального обмінного курсу та ефективних прибутків, яку було покладено в основу моєї магістерської роботи.

Випускник програми EERC 1998 року В'ячеслав Гончар також працював як стажер у Національному банку України. Зараз він є менеджером відділу маркетингу в американському банку "Citibank".

Редактор: *В'ячеславе, Ви працювали дуже тісно з валютним департаментом банку. Чи можете Ви погодитися з Тетяною, що робота в НБУ є дуже корисною для починаючого економіста?*

ВГ: Так, звичайно. Для мене робота в НБУ відкрила можливість познайомитися з функціональною структурою та специфікою українського центрального банку. Я зустрівся з багатьма спеціалістами з різних департаментів банку, в тому числі з еко-

номічного, валютного, департаменту обробки даних. Працюючи з валютним департаментом, я мав чудову нагоду обговорювати з фахівцями найактуальніші проблеми сьогодення. Це були дуже плідні дискусії.

Редактор: *А що Ви можете розповісти про Вашу відому статтю, яка з'явилася на сторінках "Вісника НБУ"?*

ВГ: Ця стаття є результатом всіх моїх зустрічей з фахівцями банку. Вона була присвячена питанням розширення валютного коридору, та містила в собі деякі практичні аргументи щодо управління довготерміновим процесом впливу девальвації

Випускники програми EERC Тетяна Демчук та Вікторія Якубович

національної валюти на інфляцію. В той час, коли я розпочав роботу над цією дуже важливою темою, не було фахівців, які займалися саме питаннями взаємовідносин між інфляцією, грошовою масою та обмінним курсом.

Редактор: *Я чула, що під час свого стажування в НБУ Ви дуже активно працювали над розробкою антикризової програми. Я думаю, що для наших читачів було б дуже цікаво почути, як Ви, молодий економіст, оцінювали фінансову ситуацію в Україні тоді, і що було запропоновано Вами для запобігання цій кризі.*

ВГ: Я дійсно працював над цією програмою в кооперації з експертами економічного департаменту НБУ. Серед наших основних пропозицій були:

1. Конвертація внутрішніх короткотерміно-

вих боргів у зовнішні довготермінові;
2. Девальвації вітчизняної валюти відповідно зростаючому, протягом останніх 3 років, обмінному курсу;

3. Подальше скорочення бюджетного дефіциту та припинення позичання коштів на його фінансування з внутрішнього ринку.

Користуючись нагодою, ми хочемо подякувати Американському посольству та програмі EERC за дуже корисний досвід, здобутий нами під час стажування.

Ядвіга Семіколенова, студентка другого курсу програми EERC, проходить практику у Державному комітеті України з розвитку

підприємництва, в Управлінні зовнішніх зв'язків.

Редактор: *Ядвіго, яке Ваше враження від стажування у Держкомпідприємстві?*

ЯС: Я вважаю, що Державний комітет з розвитку підприємства є однією з найвпливовіших державних установ в Україні. Всі ми чудово знаємо, що розвиток бізнесу в нашій країні, створення нормальних умов для його існування є однією з найважливіших задач всієї економічної політики держави. Надання ук-

раїнським людям можливості відкривати малі та середні підприємства, знімаючи чисельні адміністративні бар'єри для їх функціонування, допоможе Україні нарешті розпочати рух вперед, а її людям жити у процвітанні та багатстві. В цьому я бачу один з головних напрямів діяльності Комітету.

Редактор: *Чи мали Ви можливість, протягом стажування, ознайомитися з досвідом роботи малих та середніх підприємств в інших країнах світу?*

ЯС: Під час проходження практики я робила різноманітні дослідження. Як правило, вони були основані на досвіді з інших країн світу. Мене дійсно здивував той факт, що 99,8% всіх фірм, працюючих на ринку ЄС - це малі та середні підприємства; при чому в них зайнято біля 66% всієї робочої сили

існують фактори, які значною мірою відрізняють українську фінансову ситуацію від російської. На їх думку, становище в Україні виявилось менш драматичним, ніж російське. Різниця полягає в ситуації, що була на передоні кризи та саме в процесі управління кризою в обох країнах.

На першому етапі кризи Росія виявилася більш уразливою, ніж Україна, тому, що:

- Рівень накопичених державних боргів Росії був значно вищим, ніж в Україні, за рахунок боргів колишнього Радянського Союзу, отриманих Росією у спадщину. Ранній запуск ринку зобов'язань державної скарбниці при високому дефіциті бюджету теж не був корисним для Росії.
- Російський федеральний устрій значно ускладнює проблеми фіскальної дисципліни.
- Структура російської зовнішньої торгівлі відрізняється від української. Росія понесла значні збитки від падіння світових цін на нафту та газ. Україна навпаки здобула від цього користь.
- Рівні розвитку фінансового (банківського) сектору та фондового ринку в Україні є значно слабкішими, ніж в Росії.
- Сильні структури фінансової олігархії, на відміну від Росії, є відсутніми в Україні.
- На початку минулого року, на відміну від Росії, в Україні сталося певне зниження бюджетного дефіциту.

Крім того, Національний банк України, на відміну від російського Центробанку, продемонстрував всім свою здатність приймати необхідні оздоровчі заходи у банківському секторі. Більше того, в Росії фінансова криза дуже швидко перетворилася в урядову. І той же час, серед українських пліок влади поки що протистояння немає.

Отже, зважаючи на те, що обидві країни різними темпами рухаються по однаковій спіралі фінансової кризи, Україна, на думку Марека Домбровського, ще має шанс затримати фінансовий крах, зменшуючи масштаби можливого зростання інфляції та падіння ВВП. Проте, це повністю залежить від швидкості прийняття антикризового пакету та послідовності заходів, закладених у ньому.

(Якщо Ви хочете отримати більш детальну інформацію щодо фінансової ситуації в Україні на сьогодні та деякі прогнози її розвитку у майбутньому, звертайтеся до наступних публікацій: "Причини фінансової кризи в Україні та можливі заходи для її подолання" (CASE, Варшава-Київ, жовтень 1998 року) та "Меморандум з питань прогнозу основних макроекономічних показників" (CASE, Варшава-Київ, грудень 1998 року).

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ПІДТРИМУЄ МОЛОДИХ УКРАЇНСЬКИХ ЕКОНОМІСТІВ

Посольська програма стажувань з фінансуванням від Американської інформаційної агенції організовує стажування студентів програми EERC у міністерствах, державних комітетах та інших українських урядових структурах.

Посольська програма стажувань народилася 17 травня 1997 року, під час офіційного відкриття програми EERC. Виступаючи на цьому заході, заступник директора програми з дослідницької

діяльності професор Джін Еліс повідомив, що студенти програми EERC вже проходять стажування у міжнародних організаціях таких, як Європейський Союз, Гарвардський інститут міжнародного розвитку, Міжнародний центр

перспективних досліджень тощо. Але, зважаючи на той факт, що основною метою програми є випуск фахівців, які мають брати участь у процесі розробки та прийняття стратегічних рішень в країні, на його думку, є конче необхідним організувати стажування студентів програми в організаціях, де ці рішення готуються, а саме в українських урядових структурах.

За декілька хвилин пропозиція професора Еліса знайшла підтримку. Американський посол Віл'ям Міллер запевнив усіх, що він особисто зробить усе, від нього залежне, для організації та фінансової підтримки програми стажування студентів в уряді.

Вже 7 червня 1997 року Посол Міллер на заключному засіданні міжнародної конференції з питань тіньової економіки, яка проходила програмою EERC, оголосив про створення Посольської програми стажувань.

З того часу студенти EERC протягом навчального року працюють на посадах дослідників та радників у Національному

банку України, Міністерстві економіки, Державному комітеті статистики, Фонді державного майна, Державному комітеті з розвитку підприємництва тощо. Влітку 1997 року два студенти-стажери були радниками міністра економіки України Юрія Єханурова;

Посол США Стивен Пайфер із учасниками Посольської програми стажувань

працюючи у Національному банку України, Вячеслав Гончар підготував дослідницьку роботу "Моделювання інфляції в Україні", яку було надруковано у "Віснику НБУ" в лютому 1998 року. Здобувши досвід роботи в урядових структурах таких, як Міністерство економіки та Фонд державного майна України, три випускники програми продовжують своє навчання за програмою Ph.D. у відомих університетах Америки та Західної Європи. Двох стажерів програми було запрошено для участі у міжнародних конференціях за кордоном для презентації їх дослідницьких робіт з питань розвитку фінансового сектору в Україні.

20 січня 1998 року Американський посол Стивен Пайфер зустрівся зі студентами програми EERC, які є учасниками Посольської програми стажувань, запросивши їх у свою резиденцію на офіційний прийом. Там ми і мали можливість поговорити з ними про їх стажування в урядових орга-

Союзу. Товарообіг цих підприємств становить 65% від загального товарообігу. Про те, що розвиток малого бізнесу є дуже важливим для ЄС, свідчить ціла серія програм, прийнятих Союзом для його підтримки. Отже, в Україні, яка проголосила стратегічною метою своєї зовнішньої політики вступ до ЄС, в цьому напрямі дуже багато роботи. І я є дуже задоволеною, що маю реальну можливість працювати в цій сфері, впливаючи на процес прийняття важливих стратегічних рішень.

ВІД РЕДАКТОРА

Учасники Посольської програми стажувань:

Літо 1997

*Василь Головецький, Міністерство економіки;
Ірина Іващенко, Міністерство економіки;
Вікторія Якубович, Міністерство економіки.*

1997-98 академічний рік

*Тетяна Демчук, Національний банк України;
В'ячеслав Гончар, Національний банк України;
Ірина Іващенко, Фонд державного майна України.*

Березень-червень 1998 року

*Сергій Ільчук, Антимонопольний комітет;
Андрій Процик, Фонд державного майна України.*

1998-99 академічний рік

*Максим Чабан, Комісія по цінних паперах;
Володимир Луговський, Національний банк України;
Едуард Новоселецький, Державний комітет статистики;
Руслан Пionтківський, Ліцензійна палата України;
Ядвіга Семіколенова, Державний комітет з розвитку підприємництва;
Павло Суголов, Державний комітет статистики;
Станіслав Ворновитський, Національний банк України.*

ОГОЛОШЕННЯ ВІД ЕЕРС

Навчання за кордоном... ...У КИЄВІ!

Консорціум економічних досліджень та освіти (EERC) пропонує дворічну магістерську програму з економіки при Національному Університеті "Києво-Могилянська Академія", зміст, якість та ресурсне забезпечення якої відповідають міжнародним стандартам.

Програма здобула акредитацію четвертого рівня в Міністерстві освіти України.

Навчання на програмі безкоштовне, студенти одержують стипендію та безкоштовно забезпечуються:
- підручниками та всіма необхідними для навчання матеріалами;
- власними електронними адресами;
- гуртожитком.

Аплікаційні форми приймаються з 1 лютого до 26 червня 1999 року.

Вельмишановне панство!

Якщо Ви або Ваша організація почуваетесь фахівцем у галузі дослідження економічної політики і знаєтеся на проблемах сьогодення, EERC, Магістерська програма з економіки, пропонує Вам безкоштовно розмістити Ваші публікації, дослідницькі роботи або інші цікаві матеріали з питань економіки на нашій сторінці в Інтернеті "INTRANZ" (www.intranz.eerc.kiev.ua).

"INTRANZ" було створено програмою EERC з метою поширення різноманітної інформації щодо економічного стану України та інших країн з перехідною економікою. "INTRANZ" є реальною можливістю для Вас представити свою точку зору широкому колу зацікавлених осіб, серед яких експерти, економісти, студенти тощо. "INTRANZ" - це Web сторінка для професіоналів.

УВАГА - КОНФЕРЕНЦІЯ!

14-15 квітня 1999 року програма EERC проводитиме традиційну весняну конференцію. Цього року вона буде присвячена темі:
"Втрати суспільства від запровадження тарифів, квот податків, субсидій та ліцензій".

ЕЕРС В ІНТЕРНЕТІ:

Сторінка магістерської програми з економіки:
<http://www.eerc.kiev.ua>
Сторінка "Вхід в Україну, перехідну економіку та економічний світ":
<http://www.intranz.eerc.kiev.ua>

Питання, пропозиції, зауваження та матеріали, будь ласка, надсилайте редакторіві Світлані Бочаровій за адресою: м.Київ, вул.Сковороди, 2, Університет "Києво-Могилянська Академія", корпус 3, кімн.304; тел.: 417-4174, 416-6936, 416-6865; тел./факс: 417-7395; e-mail: bocharova@eerc.kiev.ua, Інтернет: сторінка програми EERC: <http://www.eerc.kiev.ua>; сторінка "Вхід в Україну, перехідну економіку та економічний світ": <http://www.intranz.eerc.kiev.ua>.